

Referaten uit andere Tijdschriften

onder leiding van

F. DUYVENSZ, Keizersgracht 664, Amsterdam.

ÖSTERREICHISCH-UNGARISCHE VIERTELJAHRSSCHRIFT FÜR ZAHNHEILKUNDE.

October 1912.

Ayräpää. *Über die Aetiologie der Zahnkaries.*

De verschillende theorieën over het tot stand komen van caries leeren ons slechts, *hoe* de verwoesting der tanden door de meest verbreide tandziekten teweeggebracht wordt, maar niet waarom dit geschiedt. Dit zoekt A. in eene toenemende degeneratie van het menschelijk geslacht. Evenals voor alle organen is ook voor sterk en gezond worden en blijven der tanden, arbeid een eerste vereischte. En de moderne voeding laat voor het gebit slechts zeer weinig werk te verrichten. Bij de natuurvolken, waar de spijsen niet zoo toebereid worden als bij de geciviliseerde rassen, treffen we dan ook betere tanden aan. Het flink gebruiken van de tanden vormt tegelijk eene natuurlijke reiniging, en brengt eene voldoende afscheiding van alkalisch speeksel mede, waardoor eventueel aanwezig zijnde zuren geneutraliseerd worden. Ook alcohol-misbruik is van invloed op de predispositie voor tandcaries van het nageslacht, daar statistische onderzoekingen hebben uitgemaakt, dat dochters van alcoholikers minder tot zoogen van hare kinderen in staat zijn dan andere vrouwen; en door R ö s e 's onderzoekingen het groote belang van de natuurlijke kindervoeding voor de sterkte van het

gebit voldoende bekend is. De Mohamedaansche arbeidersbevolking in Constantinopel, die het Koranvoorschrift van alcoholonthouding in acht neemt, heeft een bijzonder klein cariespercentage. Sommige Afrikaansche negerstammen kauwen geregeld als genotmiddel kolanoten. Hierdoor wordt hunne mondvloeistof sterk zuur. Toch zijn hun tanden bijzonder sterk. Schr. acht hierdoor bewezen, dat van veel meer belang dan de nadeelige aanwezigheid van zuren (Miller's theorie) de gunstig werkende geregelde arbeid is, dien de tanden verrichten, door steeds, ook buiten de gewone maaltijden in actie te zijn.

Zooals ieder practicus bekend is, treffen we bij het „rechte gebit” weinig caries. Dit is zóó te verklaren, dat bij het rechte gebit alle tanden en kiezen veel meer arbeid moeten verrichten dan bij het normale. Immers, terwijl normaliter bij het in actie zijn der kiezen de voortanden over elkaar glijden en dus meer rusten, en omgekeerd, bij het afbijten met de voortanden de kiezen niet articuleeren, is dit bij het rechte gebit anders. Hier zien we niet die verdeling van arbeid, maar worden telkens èn voortanden èn kiezen tegelijk in beslag genomen. Vandaar de sterke afslijting, maar ook — de goede hygiënische toestand der tanden. Schr. geeft als resultaat van zijne studiën de volgende conclusies:

De voornaamste aetiologische momenten van de tandcaries zijn: 1. ontbrekende arbeid. 2. gebrekkige of ongeschikte voeding (ook ontbreken van minerale bestanddeelen). 3. gebrekkige reiniging. 4. misbruik van die genotmiddelen, welke op het menschelijk organisme en op het nageslacht degenereerend werken, (alcohol, absinth, opium).

Deze resultaten geven den Schr. hoop, dat wij in onzen strijd tegen het voortwoekeren der caries overwinnaar blijven. Wanneer we slechts de wegen willen volgen, door de natuur aangewezen.

v. Wurschheim. *Schutzvorrichtungen der Zähne.*

Alleen aan de omstandigheid, dat de tanden van ver-

schillende inrichtingen tot zelfbescherming voorzien zijn, is het te danken, dat ze niet veel eerder en veel vaker geheel ten gronde gaan, en slechts zoo hoogst zelden door algemeene infectie tot ernstige lichaamsstoornissen aanleiding geven. Deze beveiligingsinrichtingen kunnen we in twee categorieën verdeelen. Tot de eerste behooren die, waarmede de tanden door de natuur-zelf begiftigd zijn, en welke ze dus stabiel bezitten; tot de tweede alle reactieve verschijnselen, zoowel in de harde als de weke deelen der tanden, en welke dus pas zich laten gelden als gevolg van inwerkende schadelijke invloeden. De Schr. behandelt achtereenvolgens deze beide groepen, en laat ons daarbij verschillende omstandigheden beschouwen van een belangwekkend, voor velen onzer zeker nieuw gezichtspunt. Hier volgen slechts enkele korte aanwijzingen:

De structuur van dentine, email en N a s m y t h'sche membraan zijn er op berekend, aan schadelijke invloeden van chemischen en traumatischen aard zoo goed mogelijk weerstand te bieden. Voedingsstoffen van zeer lage en zeer hooge temperaturen veroorzaken dikwijls barsten in 'temail, welke zoowel het afsplinteren van deelen van het email als het indringen van bacteriën en daardoor infectie van dentine en pulpa van buiten af tengevolge kunnen hebben. De groote gevoeligheid nu van het tandbeen is ons eene waarschuwing om deze lage en hooge temperaturen te vermijden.

De histologische eigenaardigheden van het periodontium maken dat de kauwdruk over den geheelen alveolus verdeeld wordt (P r e i s w e r k zegt: „de tand is als het ware met duizend touwen in den alveolus opgehangen;”). Ware dit niet zoo, dan zou de kauwdruk, werkende op den konischen wortel, licht den alveolus doen barsten, of de toevoerende bloedvaten en zenuwen beschadigen.

Op de groote beteëkenis van het ligamentum circulare is in de laatste jaren reeds door verschillende auteurs gewezen. Als speciale bescherming tegen caries zien we de bedekking van den tandhals (die immers de beschutting van het email

mist) met tandvleesch, den vorm van de interdentaie papillen, contactpunten. De aanwezigheid der mondvlloeistoffen en de alcalische samenstelling daarvan zijn ook nog als beschermers van het gebit te beschouwen.

De Schr. komt dan tot de verschillende verschijnselen, welke tot de tweede groep behooren en wijst dan in de eerste plaats op de vitale energie der tanden. Hij behandelt achtereenvolgens de vorming van secundair dentine en transparent dentine, waarvan het eerste physiologisch gedurende het geheele leven, het tweede pathologisch door verschillende prikkels, als caries etc., gevormd wordt. Beide zijn machtige wapens tegen beschadiging tengevolge van afslijting en caries. Verder behandelt v. W. nog uitvoerig aan de hand van histologische onderzoekingen de pulpapolyp, het granuloom bij chronische periodontitis, de tandfistel; alle van het standpunt, dat ze het lichaam tegen ernstiger schade beschutten. Afbeeldingen van verschillende preparaten geven even eene toelichting tot het artikel.

Adloff. *Einige allgemeine Bemerkungen zum Therapie der erkrankten Zahnpulpa.*

Kan een toevallig geëxponeerde pulpa levend behouden worden? Kan een zieke pulpa genezen? Is na cauterisatie in alle gevallen totale exstirpatie mogelijk? Mag de pulpa-amputatie worden aanbevolen? Wat is de beste wijze van wortelkanaalvulling?

Ziehier de vragen, waarover dit artikel handelt. Het geeft n'et veel nieuwe feiten. De beide eerste vragen beantwoordt de schrijver bevestigend, althans theoretisch; maar ook volgens hem, is practisch het succes van zóóveel omstandigheden afhankelijk, die we niet vooraf kunnen overzien, dat we slechts bij uitzondering eene poging mogen aanwenden, om de geëxponeerde pulpa, hetzij dan al of niet partiëel ontstoken, gedeeltelijk of geheel conservatief te behandelen. Wat de kwestie van totaal-exstirpatie of amputatie aangaat, verklaart de Schr. zich voorstander van de laatste methode, voor zoover betreft moëielijk toegankelijke kanalen.

Bij de vraag der wortelkanaalvulling vermeldt hij de methode van Schröder, om thymol in de kanalen te brengen, hetwelk door een heet instrument vloeibaar gemaakt wordt en dan gemakkelijk langs de geheele wand van het kanaal loopt. Schr. heeft getracht, de practische uitvoering der methode nog te verbeteren, en stelt zich veel voor van verdere proefnemingen daaromtrent, waarover hij later berichten zal.

Hradsky. *Stomatologische Fürsorge zur Hebung der Kriegsdiensttauglichkeit in den Militär-Erziehungs- und Bildungsanstalten.*

Betoogt het nut van een physiologisch functioneerend gebit en de onmisbaarheid daarvan voor officieren. De schrijver wil voor de aanneming van kadetten dan ook meer hierop hebben gelet, dan tot nu toe, ook in de Oostenrijksch-Hongaarsche monarchie schijnt plaats te hebben, en geeft een ontwerp van een „Zahnblatt”, waarop de toestand van het gebit bij het in-dienst-treden van den kadet en de eventuele latere tandheelkundige behandeling wordt geregistreerd.

Kulka. *Ein neuer Zahnzement.*

De schrijver heeft een nieuw fosphaatcement in twee typen gefabriceerd, het eene als vullingsmateriaal, het andere voor bevestiging van inlay's, kroon- en brugwerk, etc. Het moet (natuurlijk) de voordeelen der reeds bestaande cementen behouden en de nadeelen elimineeren.

Mulschamek. *Ein kleiner elektrischer Apparat*, voor het verwarmen van vullingsmaterialen (koperamalgaam, gutta-percha).

Bertel. *Gibt es Dentitionskrankheiten?*

Deze vraag dient bevestigend beantwoord te worden en dus het „moderne” standpunt, dat kinderziekten gedurende de „eerste dentitie steeds onafhankelijk van deze zouden zijn, als verouderd te worden verlaten. Evenals een doorbrekende derde molaar bij volwassenen stomatitis en ernstigere ontstekingsverschijnselen kan veroorzaken, kunnen

ook doorbrekende tanden bij het kind deze gevolgen te voorschijn roepen; en bovendien wanneer het infectieus mondsecret ingeslikt wordt, eene gastro-enteritis met de bekende verschijnselen. Eene goede mondhygiëne, dikwijls uitwassen met versch, ongekookt water, inademing van versche lucht, zijn van gunstigen invloed, en maken in ieder geval, dat het kind zich veel prettiger voelt.

Haas heeft tezamen met een ingenieur *Eine neue Speichelpumpe* uitgedacht (zonder aansluiting aan de waterleiding en toch beter functioneerend dan de bekende soorten).

Berichten uit Instituten en Vereenigen.

Als „Beilage” bevat dit nummer nog „Verhandlungen der Europäischen Gesellschaft für Ortzodontie” (eene voordracht van *Coeborgh* „Der Normale Zahnbogen” met verscheiden illustraties.

J. S. Ez.

DEUTSCHE MONATSSCHRIFT FÜR ZAHNHEILKUNDE.

Maart 1913.

Hauptmeyer: *Über die anatomischen Veränderungen des Unterkiefers bei einigen stellungsanomalien der Zähne unter Zugrundelegung der röntgenologischen Befunde. (Mit 5 Tafeln).*”

Bij anomalien in den tandstand wordt gewoonlijk alleen gelet op tanden en tandboog. Röntgenographisch vindt men in den vorm der onderkaak, zich aanpassende aan de abnormale functie, afwijkingen, die tot bepaalde kenmerken van deze anomalieën worden.

H. heeft hierover een studie gemaakt en deelt ons mede welke de specifieke afwijkingen zijn bij prognathie, progenie en open beet, aldus gevonden bij zeer verschillende patienten, van wie hij ons eenige kaken in afbeel-

dingen (ook röntgenographische) toont. Tevens geeft hij dan de veranderingen bij regulatie, die ons leeren, dat bij een opheffing van de abnormaal functioneerende krachten de kaak tot zijn normalen vorm terug keert, althans zeer sterk daartoe nadert.

Rosenstein: „*Die Erkrankungen der Mundorgane in der Schwangerschaft (Mit 1 Tafel).*”

Rieffer beweert, dat tijdens zwangerschap dikwijls mond-en tandziekten optreden, of, indien deze ziekten reeds bestonden, zij door de graviditeit ongunstig worden beïnvloed. Hij noemt cariës, neuralgieën en gingivostomatitiden; Rosenstein wil hieraan toevoegen: vorming van gezwellen.

Zwangerschapscaries, in zooverre, dat caries bij gravidæ bijzonder snel voortschrijdt, wordt vrij algemeen aangenomen, ofschoon er weinig bepaalde onderzoekingen daaromtrent zijn gedaan. Biró en Siefert hebben in die richting gewerkt, maar bij beider methode komt men niet tot zuivere en betrouwbare resultaten. De practijk geeft ons tot dusver het geconstateerde feit, ofschoon ook hier niet allen het onverdeeld eens zijn.

Als oorzaken noemt men: 1e die, welke door een veranderde stofwisseling in het leven zijn geroepen, 2e oorzaken van buiten af.

De eerste groep wordt onderverdeeld in: veranderingen in de algemeene stofwisseling en die, welke speciaal betrekking hebben op de stofwisseling in het tandweefsel en het omgevende been. Bij deze laatste veranderingen heeft men drie mogelijkheden: vermeerderde resorptie bij normale appositie van het weefsel, normale resorptie bij verminderde appositie en vermeerderde resorptie bij verminderde appositie. Rosenstein laat de meeningen van verschillende auteurs in deze kwestie de revue passeeren.

Tot de tweede groep rekent men allereerst de veranderingen in de reactie van het speeksel, verder de dikwijls

in de eerste maanden optredende brakingen, terwijl sommige auteurs hieraan willen toevoegen een vermindering van het rhodaangehalte van het speeksel.

R. komt tot de conclusie, dat in de tanden een verandering in de stofwisseling van de kalkzouten als vaststaande kan worden aangenomen, terwijl andere factoren dan misschien het om zich grijpen der caries helpen bevorderen.

Neuralgieën (of liever odontalgieën, omdat men hier niet met echte neuralgieën te doen heeft) vinden waarschijnlijk hun oorzaak in een autointoxicatie door ophoping van abnormale stofwisselingsproducten in het bloed.

Gingivitiden en stomatitiden treden dikwijls op, echter is het moeilijk uit te maken, of er een bepaalde zwangerschapsgingivitis (stomatitis) bestaat, daar de meeste patienten der poliklinieken tandsteen en wortelresten in den mond hebben, die als directe oorzaak kunnen worden aangewezen. Alleen moet men toegeven, dat deze factoren bij zwangeren vaker tot gingivitis aanleiding geven dan bij andere patiënten.

Tandvleesch hypertrophieën zijn bij gravidæ dikwijls geconstateerd. Soms ontstonden ze tijdens de zwangerschap, soms verergerden zij daardoor merkbaar. In sommige gevallen bracht de bevalling genezing mee, in andere nam de ziekte ook na de bevalling toe.

Ook bij epuliden ziet men denzelfden ongunstigen invloed, zonder dat men het klaarblijkelijk bestaande verband weet te verklaren (misschien brengt Recklinghausen ons eenige helderheid.)

Over tandheelkundige behandeling tijdens zwangerschap geeft R. het oordeel van verschillende auteurs en laat het zijne volgen:

Gedurende zwangerschap is het aan te bevelen na grondige verwijdering van al het carieuze weefsel alleen provisorische vullingen te leggen, omdat de tanden later geschikter zijn voor definitieve vullingen (met het oog op de kalkresorptie). -Bij pijn mag men pas na zorgvul-

dig herhaald onderzoek per exclusionem de diagnose op neuralgie stellen. - Bij epuliden en gingivitis hypertrophica wachte men af, daar men rekening dient te houden met een spontanen teruggang van het proces. Alleen bij zeer snellen groei of veroorzaakte onaangenaamheden bij de patient opereere men. - Noodzakelijke extracties dienen altijd te gebeuren, R. heeft zonder schade ook in de derde en negende maand getrokken. Narcose is nooit noodig; bij locale anaesthesie zij men spaarzaam met adrenaline (onderzoekingen van N e u); R. heeft na injectie nooit storingen zien optreden.

Als slot een zeer uitgebreide literatuuropgave.

Mex: „*Beobachtungen über den Zusammenhang periodontische Erkrankungen zu Allgemeinkrankheiten, ins besondere zu den Drüsenerkrankungen der Kinder.*”

M e x geeft zelf aan het slot van zijn artikel zijne „Schluszfolgerungen”, die hier volgen:

„A. Die periodontitisch erkrankten, sowie die mit „gangränöser Pulpa behafteten Zähne, besonders die Backen- „zähne der Kinder, stehen in engster Beziehung zu den „Drüsenerkrankungen des Halses und Kopfes und zu den „infektiösen Kinderkrankheiten:

„1. Dadurch, dass die in der Nachbarschaft der kranken „Zähne sich befindenden Drüsen — und Schleimhäute selbst „erkranken und den Nährboden für die Krankheiten prä- „parieren;

„2. dasz sie alle Infektionsstoffe (inkl. Tuberkelbazil- „len) in sich beherbergen und nähren, sowie dieselben resp. „ihre Toxine in die Blut- und Lymphbahnen entsenden.

„B. An sämtlichen Schulen musz eine halbjährliche „Untersuchung und Behandlung der Mundhöhle durch „approbierte Zahnärzte obligatorisch stattfinden. Desglei- „chen müszte zu jedem grösseren Krankenhause ein Zahn- „arzt ständig hinzugezogen werden.”

Loew: „*Die Vorzüge des Rohrenzahnes bei der Bruckenarbeit.*”

De voordeelen van bovengenoemde tanden zijn hoofdzakelijk: de mindere breekbaarheid (er komen geen barsten in, omdat ze niet tot hooge temperaturen verhit worden), in geval van breuk zijn ze gemakkelijk door nieuwe te vervangen, terwijl men er toch een goed cosmetisch effect mee bereikt (alleen niet altijd als snijtand, in welk geval men Steele-facetten neemt, die zeer gemakkelijk kunnen worden uitgenomen en vervangen). L. beschrijft, hoe hij te werk gaat en wekt op tot navolging.

Boekbespreking:

Greve: Medikamentöse Therapie mit besonderer Berücksichtigung der Materia medica.

Albert-Helmers: Bibliographische Monatsschrift.

Schaeffer-Stuckert: Internationale Zahnärztliche Vereinigung.

Lichtwitz: Die Zahnpflege in den Schulen.

Hoffendahl: Biochemie für Zahnärzte und Studierende.

Uittreksels, korte mededeelingen.

U. B.—L.